

УДК 657.1

СУЧАСНА ОБЛІКОВА СИСТЕМА В КОНТЕКСТІ ЇЇ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ

Кундря-Висоцька Оксана Петрівна,
кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування
Львівського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна
e-mail: kundrya-vysotska@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-9760-9266

Любенко Андрій Миколайович,
доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування
Львівського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна
e-mail: andriy.lyubenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-9064-4253

Демко Ірина Іванівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Львівського навчально-наукового інституту
ДВНЗ «Університет банківської справи», Україна
e-mail: iruna.demko@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-2186-1876

Анотація. Обґрунтовано необхідність коригування і доповнення функцій інформаційного циклу в обліковій системі в частині поглиблення зв'язків між функцією обліку й іншими функціями управлінського циклу: плануванням, економічним аналізом, контролем тощо. Доведено, що суттєві зміни в методологічних підходах до ведення бухгалтерського обліку, які відбулися внаслідок його реформування, а також високий ступінь стандартизованості методології бухгалтерського обліку, її консервативність, недостатня оперативність внесення змін до організаційних і методичних складових облікового процесу, невідповідність облікової інформації змінюваним умовам ухвалення економічних рішень вимагають перегляду концептуальних функціональних складових облікової системи.

Проаналізовано тенденції розвитку функцій обліку в контексті еволюції суспільного розвитку, а також прямий вплив інтеграційних процесів в економіці суб'єкта господарювання на інтеграційні зміни всередині самої облікової системи. Доведено, що результат реалізації такої багатфункціональності облікової системи в підсумку є алгоритмом формування тієї чи іншої моделі обліку на підприємствах різних форм господарювання.

Ключові слова: облікова система, поліфункціональність облікової системи, інтеграційні процеси, управління, суспільний розвиток.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; бібл.: 9.

MODERN ACCOUNTING SYSTEM IN THE CONTEXT OF ITS POLYFUNCTIONALITY

Kundrya-Vysotska Oksana,
Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associated Professor of the Department of Finances, Banking and Insurance
of Lviv Educational-Scientific Institute
of SHEI «Banking University», Ukraine
e-mail: kundrya-vysotska@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-9760-9266

Lyubenko Andriy
Doctor of Economics, Associate Professor,
Associated Professor of the Department of Finances, Banking and Insurance
of Lviv Educational-Scientific Institute
of SHEI «Banking University», Ukraine
e-mail: andriy.lyubenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-9064-4253

Demko Irina,
Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associated Professor of the Department of Finances, Banking and Insurance
of Lviv Educational-Scientific Institute
of SHEI «Banking University», Ukraine
e-mail: iruna.demko@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-2186-1876

Abstract. The article substantiates the necessity of adjusting and supplementing the functions of the information cycle in the accounting system in order to deepen the links between the accounting function and other functions of the management cycle: planning, economic analysis, control, etc. It is proved that significant changes in the methodological approaches to accounting that occurred as result of its reform. As well as the high degree of standardization of accounting methodology, its conservatism, lack of efficiency of making changes to the organizational and methodical components of the accounting process, the inconsistency of accounting information with changing conditions for the adoption of economic decisions require revision of the conceptual functional components of the accounting system.

The tendencies of the development of accounting functions in the context of the evolution of social development, as well as the direct influence of the integration processes in the economy of the subject of management on the integration changes within the accounting system itself are analyzed. It is proved that the result of the implementation of such multifunctionality of the accounting system is, in the end, an algorithm for the formation of a particular accounting model in enterprises of different forms of management.

As a consequence of the multifunctionality of the accounting system, the expansion of the accounting methodology at the level of elements of its method by identifying additional objects of assets, capital, liabilities, income, expenses and other facts of economic activity; application of additional methods and procedures for data processing, including nonfinancial information; the preparing of untypical forms of statements that correspond to the information requests of management staff or are of public interest.

It is confirmed that for accounting, as a complex socially-conditioned system, the purpose is from the outside and changes and develops in accordance with the tendencies of the development of the management system. Trends in the development of the management system, the complication of its mechanisms, the emergence of qualitatively new subjects and objects in the market conditions necessitate the expansion of the range of accounting tasks and, accordingly, the evolution of its functions in the direction for the satisfaction of management requests at different levels.

Keywords: accounting system, polyfunctionality of the accounting system, integration processes, management, social development.

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 0; bibl.: 9.

СОВРЕМЕННАЯ УЧЕТНАЯ СИСТЕМА В КОНТЕКСТЕ ЕЕ ПОЛИФУНКЦИОНАЛЬНОСТИ

Кундря-Высоцкая Оксана Петровна,
кандидат экономических наук, доцент,
профессор кафедры учета и налогообложения
Львовського образовательного-научного института
ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина
e-mail: kundrya-vysotska@ukr.net; ORCID ID: 0000-0001-9760-9266

Любенко Андрей Николаевич,
доктор экономических наук, доцент,
профессор кафедры учета и налогообложения
Львовського образовательного-научного института
ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина
e-mail: andriy.lyubenko@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-9064-4253

Демко Ирина Ивановна,
кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры учета и налогообложения
Львовського образовательного-научного института
ГВУЗ «Университет банковского дела», Украина
e-mail: iruna.demko@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-2186-1876

Анотація. Обоснована необхідність корективної та доповнювальної функцій інформаційного циклу в учетній системі, в частині углублення зв'язів між функцією учета та іншими функціями управлінського циклу: плануванням, економічним аналізом, контролем і тому подібне. Доказано, що суттєві зміни в методологічних підходах ведення бухгалтерського учета, які відбулися в результаті його реформування, а також висока ступінь стандартизованості методології бухгалтерського учета, її консервативність, недостатня оперативність внесення змін в організаційних і методичних складових процесів, невідповідність учетної інформації змінюваним умовам ухвалення економічних рішень вимагають перегляду концептуальних функціональних складових учетної системи.

Проаналізовані тенденції розвитку функцій учета в контексті еволюції суспільного розвитку, а також пряме вплив інтеграційних процесів в економіці підприємства на інтеграційні зміни всередині самої учетної системи. Доказано, що результат реалізації такої багатифункціональності учетної системи в кінці є алгоритмом формування такої чи іншої моделі учета на підприємствах різних форм господарювання.

Ключові слова: учетна система, поліфункціональність учетної системи, інтеграційні процеси, управління, суспільне розвиток.

Формул: 0; рис.: 4; табл.: 0; бібл.: 9.

Вступ. Сучасна облікова система формується і функціонує в контексті нових управлінських підходів і запитів. На основі взаємодії фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів підприємства вона покликана не лише відображати реальний стан бізнесу, а й пропонувати адекватну реакцію на зміни бізнес-процесів у навколишньому середовищі, здійснюючи пошук найбільш ефективного обліково-аналітичного забезпечення бізнесових моделей. Це нові підходи в обліку, що дозволяють оптимально використовувати різні можливості в бізнесі.

У силу цього виникає необхідність коригування і доповнення функцій інформаційного циклу в обліковій системі в частині поглиблення зв'язів між функцією обліку й іншими функціями управлінського циклу: плануванням, економічним аналізом, контролем тощо. Одне слово, сучасний розвиток облікової системи на інтеграційних засадах доводить і констатує доцільність поєднання в суцільній інформаційній простір облікових та аналітичних інструментів з метою створення сприятливих умов формування затребуваних управлінських рішень. Маються на увазі інтеграційні процеси в частині поглиблення зв'язів між функцією обліку й іншими функціями управлінського циклу, що супроводжується розширенням функціонального забезпечення сучасної облікової системи. Таке методологічне розширення у сфері обліку і результативність змін потребують вивчення та обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велике значення і науково-практичну цінність мають комплексні дослідження з проблем розширення облікової інструментарію вчених: М. І. Бондара, С. Ф. Голова, Т. В. Давидюк, В. М. Жука, С. Ф. Легенчука, Н. О. Лоханової, Н. М. Малюги, О. М. Петрука, М. С. Пушкаря, Л. В. Чижевської, В. О. Шевчука та інших. Кожен автор підходить до вивчення відповідних питань, виходячи із власних позицій і мети дослідження з урахуванням різних передумов. Відповідно, напрацьовано чимало. Проте проблема розширення, удосконалення методо-

логії облікової системи в контексті сучасних економічних, соціальних, екологічних викликів містить ще багато невирішеного, несистематизованого і дискусійного.

Важливо зауважити, що паралельно з розвитком суспільних відносин під впливом глобалізації і розвивається облікова наукова думка, що має негайно бути апробованою. Усе так і відбувається. Але в цьому і проблема. Слід доводити, що це науковий розвиток бухгалтерського обліку як багатовекторної, багатифункціональної системи. Саме інформаційної системи, що постійно і потенційно самовдосконалюється [2].

Отже, суттєві зміни в методологічних підходах до ведення бухгалтерського обліку, що відбулися внаслідок його реформування, високий ступінь стандартизованості методології бухгалтерського обліку, її консервативність, недостатня оперативність внесення змін до організаційних і методичних складових облікового процесу, невідповідність облікової інформації змінюваним умовам ухвалення економічних рішень вимагають перегляду концептуальних функціональних складових облікової системи.

Мета дослідження полягає в тому, щоб розкрити спектр функцій сучасної облікової системи і проаналізувати її потенційні можливості на основі розширеного методологічного інструментарію.

Результати дослідження. Проблеми розвитку системи бухгалтерського обліку безпосередньо пов'язані з ускладненням внутрішніх інформаційних зв'язів, зміною характеру розподілу прав власності, розширенням бізнес-відносин і зв'язків із зовнішніми групами користувачів. Вказані процеси зумовлюють переорієнтацію бухгалтерського обліку із системи обробки даних на інформаційну систему, здатну інтерпретувати дані про факти господарського життя і систематизувати їх відповідно до потреб користувачів, подавати інформацію у формі, адекватній процесам ухвалення економічних рішень. Бухгалтерський облік давно перетворився з пасивної системи відображення господарської діяльності на активну управлінську підсистему, що базується на пізнавальному процесі та

участі в управлінській діяльності. У силу цього функціональний інструментарій облікової системи сьогодні розширюється. Ідеться про поліфункціональність сучасної обліково-аналітичної системи в контексті багатогранності змісту інформаційних запитів управлінського персоналу.

Розвиток функцій обліку безпосередньо обумовлений тенденціями еволюції облікової системи. Щодо цього у вітчизняній науковій літературі з облікової проблематики в останні десятиріччя сформувалося два підходи: перший зводиться до того, що напрямом еволюції обліку є його інтеграція щодо реалізації запитів різних споживачів інформації, а другий — диференціація. На нашу думку, логічним і прийнятним є перший підхід, оскільки облікова система за своєю

функціональною природою є адекватною суспільному розвитку. У цьому сенсі цікавим є те, що існує протилежна концепція (отримала поширення як так звана теза Зомбарта): не еволюція обліку обумовлена розвитком суспільно-виробничих відносин, а саме бухгалтерський облік є фактором формування суспільства [3, с. 55].

Тенденції розвитку функцій обліку є невід'ємними від тенденцій еволюції суспільного розвитку, який має прямий вплив на інтеграційні процеси в економіці суб'єкта господарювання, а відповідно і на інтеграційні зміни всередині самої облікової системи (рис. 1). Тобто поліфункціональність сучасної облікової системи розвивається як наслідок інтеграційних процесів.

Рис. 1. Напрями інтеграційних процесів на сучасному етапі розвитку обліково-аналітичної системи

Відомо, що в системі управління бухгалтерський облік виконує низку функцій: внутрішніх і зовнішніх. Внутрішні функції бухгалтерського обліку в системі управління полягають у виконанні обліком робочих прийомів для відображення фактів господарської діяльності. Вони тісно пов'язані із зовнішніми функціями обліку, проте залишаються складовою облікової методики.

Інформаційний характер системи бухгалтерського обліку розширює її складові та видозмінює завдання, доповнюючи їх такими, що мають управлінський характер, активізує процеси розвитку облікових функцій. Зовнішні функції сучасного бухгалтерського обліку під впливом зростаючих інформаційних запитів

та інтеграційних процесів суттєво розширили свій спектр. Так, окрім класичної інформаційної, аналітичної, контрольної, сьогодні виділяють й нові функції: науково-пізнавальна, соціальна, прогностична, мотиваційна, регулятивна, функція правового захисту суб'єктів господарювання (рис. 2). Зрозуміло, що ефективність управління залежить від розвитку всіх функцій. Закономірно, що результат реалізації такої багатфункціональності облікової системи в підсумку є алгоритмом формування тієї чи іншої моделі обліку на підприємствах різних форм господарювання. Про доцільність формування так званої «поліфункціональної обліково-аналітичної системи» ідеться в роботах О. О. Шапорової [4, с. 18].

Функції сучасної облікової системи	
Інформаційна	Постачання фактичної проміжної чи результативної інформації зовнішнім і внутрішнім користувачам
Контрольна	Контроль господарської діяльності і майна підприємства, дотримання чинного законодавства та умов укладених угод, доцільності та ефективності господарської діяльності
Аналітична	На основі первинних і зведених даних здійснення економічного аналізу наявності, стану та руху ресурсів і результатів діяльності суб'єкта господарювання для ухвалення управлінських рішень у короткостроковому і довгостроковому періодах
Регулятивна	Можливість зміни сум собівартості та показника кінцевих фінансових результатів, не змінюючи загальну суму активу і пасиву балансу
Прогнозна	Можливість передбачити позитивний або негативний розвиток об'єкта управління; забезпечення стратегічного планування (прогнозу) і координування розвитку підприємства в майбутньому на підставі аналізу фактичних результатів діяльності
Правового захисту	Бухгалтерський облік спирається на широку законодавчу базу, яка регулює діяльність підприємства
Комунікаційна	Формування інформації, яка є засобом внутрішнього комунікаційного зв'язку між різними рівнями управління
Мотиваційна	Облікова інформація мотивує знання та поведінку управлінців при ухваленні виважених управлінських рішень
Науково-пізнавальна	Первинне спостереження і систематизація фактів господарської діяльності за допомогою облікового інструментарію. Розширення інструментарію під впливом зростаючих інформаційних запитів
Соціальна	Облік є надійною підтримкою і рушійною силою ефективного функціонування і розвитку підприємства. У кінцевому підсумку економічне зростання вітчизняного виробника сприяє розв'язанню соціальних проблем у суспільстві

Рис. 2. Поліфункціональність сучасної облікової системи

Реалізація виокремлених та апробованих функцій «мотивує» процеси розвитку теорії та методології бухгалтерського обліку на рівні елементів його методу (рис. 3).

Розвиток бухгалтерського обліку опосередковується впливом потреб користувачів інформації та видозмінюється з проходженням глобалізаційних процесів, тотальним упровадженням інформаційно-комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, дією національної специфіки економічних, соціальних,

релігійних явищ, традицій і культурного середовища кожної країни.

Відповідно, на певному етапі розвитку базова теорія обліку поступово перетворилася на опис облікової системи, яка все більше залежить не від теоретичних обґрунтувань, а від прагматичних рішень [5, с. 18]. Іншими словами, стрімкий розвиток бізнесової практики є підґрунтям розвитку класичної теорії обліку в контексті розширення методологічного інструментарію.

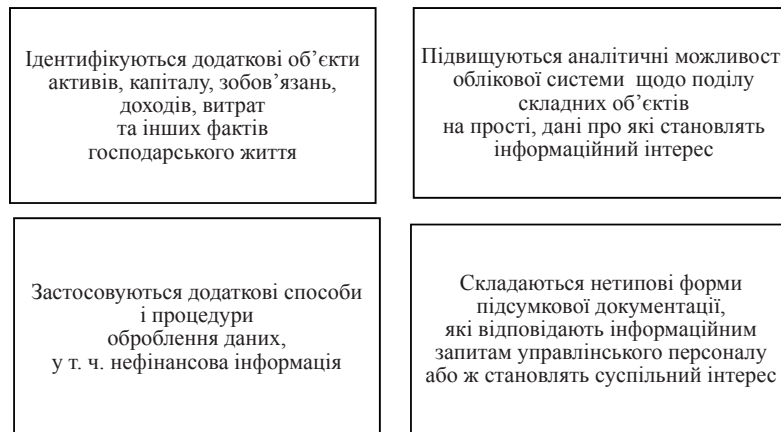

Рис. 3. Напрями розширення методології облікової системи

На думку С. Голова, у кожній країні існує певна базова теорія бухгалтерського обліку, яка формувалася під впливом історичних, культурних та економічних чинників [5, с. 19]. Як наслідок, сучасна облікова наука думка сформувала метатеорію. Метатеорія бухгалтерського обліку — множина висловлювань (метатеоретичні концепції і моделі) щодо теорій бухгалтерського обліку, яка забезпечує реконструкцію теоретичних облікових цінностей (принципів, методів обліку) і реорганізацію наукових знань у сфері бухгалтерського обліку [6]. Метатеорія обліку передбачає

реконструкцію тих облікових цінностей, які ми відносимо до теоретичних (принципів, методів обліку), реорганізацію наукових знань у сфері бухгалтерського обліку, дозволяє проаналізувати наукові теорії та здійснити зрушення змістовного характеру в бухгалтерському обліку [6]. Отже, сучасна облікова система у своєму методологічному розвитку базується на метатеорії, яка, у свою чергу, пояснює необхідність ідентифікації додаткових підсистем обліку: стратегічний облік, соціальний облік, екологічний облік, облік сталого розвитку (рис. 4).

Рис. 4. Розвиток теорії сучасної облікової системи

Сучасна концепція бухгалтерського обліку ґрунтується на системно-цільовому підході. Для бухгалтерського обліку, як складної соціально-зумовленої системи, мета завдається ззовні, змінюється і розвивається відповідно з тенденціями розвитку системи вищого порядку (системи управління). Тенденції розвитку системи управління, ускладнення його механізмів, виникнення якісно нових суб'єктів і об'єктів в умовах ринку зумовлюють необхідність розширення кола облікових завдань і відповідно еволюцію його функцій у напрямі задоволення цільових запитів управління.

Отже, внутрішня структура системи бухгалтерського обліку змінюється в напрямі своєчасного за-

безпечення й отримання в повному обсязі вихідної інформації для вивчення її різними користувачами. Від різноманітності цієї інформації залежить кількість рівнів управління, які вона забезпечує, а отже, і складність самої системи бухгалтерського обліку [7, с. 177].

У результаті розвитку діяльності суб'єктів господарювання викликає утворення нових типів управлінських структур, що забезпечують ведення бізнесу в нових економічних умовах. Вплив територіальної специфіки суб'єкта господарювання, характер господарської діяльності, її обсяги визначають порядок створення бухгалтерської служби підприємства, що, у свою чергу, «диктує» все нові професійні вимоги до фахівців облікової служби.

На нашу думку, класичне визначення фахівця з обліку «бухгалтер» сьогодні не відповідає реальному його завантаженню. Поділяємо думку М. Пушкаря, який вважає, що слово «бухгалтерський» позбавлено змісту і вживається до цього часу лише як ритуальний термін, а спеціаліста з обліку потрібно назвати «менеджером з інформаційних систем» [8, с. 195]. Безумовно, нові навички і знання у професії також змінили вектор свого розвитку. Поділяємо думку А. Позова, члена Методологічної ради з питань бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України, голови ГО «Всеукраїнський бухгалтерський клуб»: «Особисто я уявляю бухгалтера не як рахівника чи обліковця, а як операційного директора чи консультанта зі збереження й розвитку бізнесу, який використовує фінансову та нефінансову інформацію» [9].

Брак комплексних досліджень із проблем моделювання організаційної структури бухгалтерської служби потребує формування теоретико-методичних положень за цим напрямом, які виступають основою для оптимізації штату бухгалтерів, інформаційних зв'язків у бухгалтерській службі та між підрозділами підприємства, вибору адекватної управлінським потребам моделі організації бухгалтерського обліку.

Висновки. Необхідність у якісній зміні підходів до організації та функціонування бухгалтерського обліку

як інформаційної системи актуалізує проблеми розроблення сучасного модельно-методичного інструментарію для адаптації системи бухгалтерського обліку до змінюваних умов інформаційного забезпечення та підтримання процесів комплексного розв'язання управлінських проблем у контексті розширення (поліфункціональності) та перезавантаження функціональної моделі обліку.

Відтак загальна фундаментальна проблема, яка потребує розв'язання, полягає в консервативності облікової теорії та її невідповідності розвитку економічної науки і суспільних формацій, а конкретне фундаментальне завдання в рамках загальної проблеми — удосконалення (побудова) альтернативної теорії обліку (метатеорії) із урахуванням усіх факторів суспільного розвитку. Лише цілісна теорія обліку надасть можливість узагальнити, систематизувати та отримати системні знання в обліку, сприятиме розвитку наукових досліджень із проблем удосконалення облікової системи.

Сучасний рівень управління в рамках системи обліково-аналітичного забезпечення вимагає розподілу функцій між її складовими і функціональними обов'язків між працівниками облікової служби. Відповідно, сучасна бухгалтерська професія — це професія, що постійно трансформується і вимагає максимальної уваги до змін.

Список використаної літератури

1. Сорокін В. О. Місце та роль бухгалтерського обліку в інформаційній системі управління підприємством / В. О. Сорокін // Вісник ЖДТУ. — 2007. — № 1 (39). — С. 174—182.
2. Кундря-Висоцька О. П. Нові концептуальні підходи до розвитку вітчизняної облікової системи: синтез стереотипів і новизни / О. П. Кундря-Висоцька, М. І. Ключ // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. — 2013. — Вип. 1 (99). — С. 477—483.
3. Легенчук С. Розвиток теорії і методології бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки : наукова доповідь за дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон. наук : 08.00.09 / С. Легенчук. — Житомир : ЖДТУ, 2011. — 60 с.
4. Шапорова О. А. Парадигмы управленческой учетно-аналитической системы оценочных показателей : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра экон. наук : спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / О. А. Шапорова. — Ростов-на-Дону, 2010. — 49 с.
5. Голов С. Сучасні підходи до теорії бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. — 2011. — № 3. — С. 18—23.
6. Легенчук С. Метатеорія бухгалтерського обліку: сутність та шляхи побудови [Електронний ресурс] / С. Легенчук // Міжнародний збірник наукових праць. — 2010. — Вип. 1 (16). — Режим доступу : rbo.ztu.edu.ua/article/download/51447/47460.
7. Мэтьюс М. Р. Теория бухгалтерского учета : учебник / М. Р. Мэтьюс, М. Х. Б. Перера ; пер. с англ. под ред. Я. В. Соколова, И. А. Смирновой. — Москва : Аудит, ЮНИТИ, 1999.
8. Пушкар М. С. Метатеорія обліку, або Якою повинна стати теорія : [монографія] / М. С. Пушкар. — Тернопіль : Карт-бланш, 2007. — 359 с.
9. Бухгалтер у бізнесі: трансформація професії, міжнародний досвід [Електронний ресурс] // Баланс. — 2018. — 6 липня. — Режим доступу : <https://balance.ua/news/post/post-reliz-12-kongress-2018>.

References

1. Sorokin, V. O. (2007). Mistse ta rol bukhgalterskoho obliku v informatsiinii systemi upravlinnia pidpriemstvom [The place and role of accounting in the information management system of the enterprise]. *Visnyk ZhDTU* — *Visnyk ZDTU*, 1 (39), 174—182 [in Ukrainian].
2. Kundria-Vysotska, O. P., & Klius M. I. (2013). Novi kontseptualni pidkhody do rozvytku vitchyzniano oblikovoi systemy:syntezy stereotypiv i novyzny [New conceptual approaches to the development of the domestic

- accounting system: the synthesis of stereotypes and novelty]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy — Socio-economic problems of the modern period of Ukraine*, 1, 477—483. [in Ukrainian].
3. Lehenchuk, S. (2011). *Rozvytok teorii i metodolohii bukhhalterskoho obliku v umovakh postindustrialnoi ekonomiky [Development of the theory and methodology of accounting in a post-industrial economy]*. Zhytomyr: ZHDTU [in Ukrainian].
 4. Shaporova, O. A. (2010). Paradigmy upravlencheskoj ucheto-analiticheskoy sistemy ocenochnyh pokazatelej [Paradigms of management accounting and analytical system of estimated indicators]. *Extended abstract of Doctor's thesis* [in Russian].
 5. Holov, S. (2011). Suchasni pidkhody do teorii bukhhalterskoho obliku [Modern Approaches to the Theory of Accounting]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt — Accounting and Audit*, 3, 18—23 [in Ukrainian].
 6. Lehenchuk, S. (2010). Metateoriia bukhhalterskoho obliku: sutnist ta shliakhy pobudovy [Meta-theory of accounting: the essence and ways of construction]. *Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats — International collection of scientific works*, 1 (16). Retrieved from pbo.ztu.edu.ua/article/download/51447/47460 [in Ukrainian].
 7. Meŭyus, M. R., Perera, M. H. B. (1999). *Teoriya buhgalterskogo ucheta [Accounting Theory]*. (Ya. V. Sokolov, I. A. Smirnova, Trans.). Moscow: Audit, YUNITI [in Russian].
 8. Pushkar, M. S. (2007). *Metateoriia obliku, abo Yakoiu povynna staty teoriia [Meta-theory of accounting, or What should be the theory]*. Ternopil: Kart-blansh [in Ukrainian].
 9. Bukhhalter u biznesi: transformatsiia profesii, mizhnarodnyi dosvid [Business Accountant: Profession Transformation, International Experience]. (2018, July 6). *Balans — Balance*. Retrieved from <https://balance.ua/news/post/post-reliz-12-kongress-2018> [in Ukrainian].